

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v lišči št. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Lavoslav Novak. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za peti-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. Upravnistvu naj se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo

Naša prehrana.

Iz neštevilnih pojavov sovražnega inozemstva jasno vidimo namero, da nas hočejo sovražniki izstradati. Da je stvar resna, gotovo danes nihče več ne dvomi. Vendar pa je še marsikdo glede varčevanja z živili lahkomišeln in se ne zaveda dovolj, da smo sedaj navezani le na domače pridelke. S tem, kar imamo, bomo pač izhajali, toda le ob previdnem varčevanju in modri izrabi vsega, kar nam nudi domača gruda. Potrebno je tudi, da voljno podpiramo oblasti v porazdelitvi živil; vsi sodelujmo za vse!

Ker je danes meso predrago, smo večinoma navezani na moko, mleko, mlečne izdelke, jajca in sočivje. Tudi v teh živilih je beljakovina. Pri pomnimo, da je v temnejših mokah več beljakovin, kakor v čisti beli moki, in da so tedaj prve redilnejše. Danes je za nas predvsem zelo važna koruzna moka. Jedila iz koruzne moke so okusna, izdatna in lahko prebavljiva, ako so prav pripravljena; to nam dokazuje dejstvo, da se ljudstvo na Ogrskem, Hrvaškem, v Romuniji, Italiji, Mehiki, Kaliforniji, v Združenih državah v Ameriki i. t. d. večinoma prehranjuje le s koruzno moko. Ker pa koruzna moka ni trpežna in se rada v kratkem času spridi in ker potem uživanje pokvarjene moke škoduje našemu zdravju, bi bilo nespametno, da bi se s koruzno moko zalagali v večjih množinah. Kupujmo jo torej le bolj za sproti, da se ognemo želodčnim boleznim!

Kar najbolj uvažujemo mleko in mlečne izdelke pri napravljanju jedil! Ta jedila so z oziranjem na beljakovino najvažnejša in razmeroma najcenejša. V uporabi masti se lahko omejimo brez škode.

Fižol (tudi leča in grah) zasluži posebnega ozira radi svoje porabnosti za tečna in redilna jedila. Tudi krompir je vreden vsega spoštovanja, ker vsebuje redilno vrednost in ker ga lahko uporabimo mnogostransko. Gospodinje, kuhajte ga v olupkih, sicer izgubi mnogo redilnih snovi!

Kaj pa pijače? — Ako kedaj, se vzdržujemo vsaj sedaj vina, piva in žganja! Z denarjem, ki bi ga sicer potrošili za te pijače, si rajši nabavljamo potrebna živila!

V obče je gledati tudi na to, da se ne kuha več, nego se navadno pojé; rajši naj se kuha malo manj. Glavna naša naloga je, da kar najbolj varčujemo z živili in da se tako prehranimo — četudi nekoliko pičleje — do boljših časov!

Svetovna vojna.

Avstrija — Rusija.

Dne 6. maja so združene avstrijske in nemške bojne sile spredno črto prekoračile, črto Pilzno—Jaslo ob Visloki. Južno od Jasla na ozemlju Dukla—Rimanov so močne naše čete zaprle karpatske ceste, po katerih so se Rusi umikali v polnem neredu proti severu in severovzhodu. Tem sovražnikom za petami je prodirala naša armada čez Karpate, združena tudi z ondotno nemško armado. Naš 10. armadni zbor je ta dan zaplenil pet težkih in 16 lahkih topov.

Ob Visloki pri Dukli so naši zajeli okoli 30.000 ruskih voz in so jih deloma potisnili v reko, deloma pa vzeli in dobili tudi šest velikih skladišč kruha. Na kolodvoru v Jaslu so naši zaplenili dva vlaka ruskega „Rdečega križa“ in deset voz darov, namenjenih ruskim vojakom. Vzeli so Rusom tudi 2800 glav goveje živine. Zaplenili so dalje glavno bolnišnico ruske osme armade z vsemi zdravniki in strežniki in z vozovi za ranjence. Mesto Gorlice so strašno upostošene. Sto naših topov je obstreljevalo mesto. Kar niso poškodovale granate, je uničil požar. Uničena je gimnazija, hiša „Sokola“, prastari dom poljske šlahte, nova Marijina cerkev, in poškodovana je večina hiš, kakor tudi mestna hiša. V zahodni Galiciji je bilo poraženih osem ruskih armadnih

zborov. Na naši strani je v noči na 2. maj grmelo 1500 topov, med njimi veliko najtežjih topov.

Osvojena mesta Dukla, Jaslo in Tarnov niso posebno veliko trpela. Rusi jih niso hoteli ali pa mogli opustošiti, ker so se morali zelo naglo umikati. V Tarnovu so kolodvor poškodovali naši 42 centimeterski topovi, v mestu je pa poškodovanih le nekoliko poslopij. V mestu so Rusi nakupičili velike zaloge živil, katere so naši zaplenili. — Pri Novem Sandecu in pri Gribovu sta bili izstreljeni dve ruski letali.

Na Ogrskem so se Rusi umaknili iz saroškega in zemlinskega komitata. Armada Boroevičeva je šla za njimi čez vrhunce Karpatov v Galicijo. Tako dne 6. maja na ogrskem ozemlju ni bilo nič več rednih ruskih čet.

Ruski poveljnik v Premišlju je ukazal, da naj se odpeljejo vsi ranjenci in bolniki v notranost Rusije.

Dne 7. maja so se začeli boji na Karpatih tudi vzhodno od Lupkova. Naše čete so ponoči napadle Ruse in vzele iz prejšnjih hudih bojev znane kraje Telepoč, Cellö in Nagy Polany. Te kraje so bili Rusi zasedli v zimskih mesecih po več tedenskih bojih in so prišli v dolino Ondave, Laborce in Ciroke. Vkljub mnogim napadom užoškega prelaza niso mogli zasedeti, dasiravno je divjal boj ondi okrog njega več mesecev. Sedaj so pa v par dneh Rusi vse te kraje izgubili.

Mesto Krosno so naši zasedli dne 7. maja. Pri Brzosteku vjeti ruski vjetniki, ki so bili iz raznih divizij armade Radka Dimitrija, so pripovedovali, kako strašna zmešnjava je nastala med Rusi, ko so jih naši s toliko silo napadli.

Dne 9. maja je šla bojna črta med našimi in Rusi v daljavi 200 km od prelaza Užoka na Komančov, Krosno, Debico in Ščucin. Debico so naše čete zasedle dne 8. maja.

V vzhodnih Karpatih so Rusi napravili oburne napade, a imeli jako hude izgube. Nov sunek so naperili proti višini Ostri, katerega je pa odbila naša močna artiljerija. Vjetih je bilo 1300 Rusov

PODLISTEK.

Beli vrabec.

(Iz češčine priredil V. Hybášek.) (Dalje.)

„Imam svoja načela, katerih ničdar ne opustim“, je trdo a mirno rekel Kosec. Ta mirnost je dražila Dolenca. Pristopil je tesno k tajniku, prijel ga za gumb pri suknji, potegnil ga je k sebi in z glasom tresočim se jeze ga je vprašal:

„Dame po mestu se pritožujejo, da jih ali sploh ne pozdravljate, ali pa pozdravljate zelo zanikarno — molče. Ali je ta grobost tudi vaše načelo?“

„Pozdravljam vsakega enako in vselej dostojno.“

„Potem vas pa moram poučiti, da je pri nas navada pozdravljati damo z besedami: „Poljubim roko, milostna!“

„To je suženjski pozdrav,“ vzkliknil je mladi tajnik, „iz mojih ust ga ne bode nikdar slišali.“

„Kaj pa, ko pride v mestno pisarno sama kneginja, ali njej tudi ne bode poljubili roke?“

„Nobenemu drugemu na svetu izvzemši svoji materi; moja načela —“

„Po teh vas nihče ne vpraša! Svoja načela sme tukaj imeti knez — lahko bi jih imel, če bi bil neumen in prevzet, tudi jaz, toda vi? Za počti, pisar z bornimi petdesetimi kronami na mesec, pa načela...!“

„Vsak, kdor je značaj mora imeti in se ravnati po gotovih načelih!“

„Ali hočete s tem reči, da sem breznačajen?“ vpraša nenadoma Dolenc in izpusti Koscev gumb. In Kosec je molčal...

IV.

Komaj je župan zaloputnil vrata in izginil, vstal je v svojem kotu Trojan in privlekel svoje kakor svinec težke noge k tajniku. Solze so se mu lesketale na sivih trepalnicah, ko je sklenil pred njim roki in jokajoče ga vprašal: „Za božjo voljo jih prosim, kaj pa mislijo? Kam so dali pamet, da si upajo takole govoriti z županom?“

Kosec se je ljubeznivo nasmehnil starčku in mu dejal z mehkim glasom: „Kolikokrat sem vas že prosil, gospod Trojan, da me ne nagovarjate z „oni“ ampak z „vi“, in vendar ne ubogate!“

„No, zdaj se pa že vse neha,“ ujezil se je stari služabnik, „z menoj, stari, plesnivim dedcem, govori kakor jagnje, županu pa kaže zobe kakor volk. Zakaj pa, prosim jih za vse svetnike božje, niso z njim tako lepo govorili?“ — in pokazal je s palcem čez ramo proti vratom.

„In zakaj pa vi z menoj ne govorite, kakor vas prosim?“

„Precej vam bom povedal, zakaj: „Jaz sem iz rodu „onikavcev“, oni so iz rodu „vikavcev“ in za nama pride rod „tikavcev“. Verjamejo naj, da bo tako, in lahko o tem napišejo pesem, toda,

prosim jih, imajo naj z menoj potrpljenje, jaz že ne bom drugačen.“

„Vidite torej, prijatelj, dobro ste povedal, in jaz radi Javorja tudi ne bom drugačen, kakor sem,“ odgovoril je Kosec, zgrabil klobuk in suknjo ter odhajal iz pisarne.

Mrak zimskega večera se je ulegal v ulice. Raztopljeni sneg je zopet postajal trd, vrabci so veselo vpili, — nekaj kakor slutnja pomladi je že viselo pod jasnim, čistim nebom. Tajnik je šel po trgu in zadovoljno je mahal s paličico.

Niti opazil ni, da se k mogočnemu deblu lipe pritiska županov sin in dedič — „mladi gospod“ Rudl, padli dijak trgovske akademije, zato pa izboren plesalec, sirelec, šahist in jezdec, drsalec in biciklist. Stiskal se je k lipi, puško pristavil k licu in drevesu, da bo imel strel gotov. Nasproti na strehi nad Koscevim oknom se je tresel gladu in mraza — beli vrabec. V tem je Rudl pritisnil na petelina, zadonel je strel in ptiček se je brez glasu valil po strehi navzdol in mrtev, padel na tlak.

„Začet!“ zaklical je zmagovalno strelec.

„Razbojnik!“, zaupil je nad njim Kosec.

„Kaj ste rekel?“, postavil se je Rudl proti tajniku in dvignil puško, iz katere se je še kadilo.

„Surovina!“, je vnovič začel Kosec in dvignil palico.

Toda v tem trenutku so že pritekli ljudje, privabljeni s strelom, prišel je tudi Trojan in odpeljal tresočega se Kosca v njegovo sobico.

več oddelkov z ognjem od strani uničenih. Tudi drugi njihovi poizkusi, da bi prodrli na fronti v jugovzhodni Galiciji, so izpodleteli. Velik boj se je vnel jugovzhodno od Otinije, kjer so se zbrale severovzhodno od mesta močne ruske sile. Jako so utrdili Rusi tudi utrdbo ob mostu pri Zalesčikih in jo več tednov obupno branili. Dne 8. maja so jo pa naši vzeli z naskokom, potem so Ruse zasledovali čez Dnjester in vjeli 3500 mož. Le ob Striju pri Makuki so Rusi v noči od 4. na 5. maj dosegli nekoliko uspeha in vjeli 2000 Avstrijcev.

Skupno število ruskih vjetnikov od 2. do 8. maja znaša 70.000 mož. Zaplenjenih je bilo tudi okoli 70 topov.

Rusi so hiteli zamašiti vrzel in so v naglici poslali po železnici in peš novih čet na bojišče v Galiciji. Toda združene avstrijske in nemške čete korak za korakom odganjajo Ruse in jih lovijo. Vsega skupaj imajo od 2. maja tu Rusi izgub okoli 150.000 mož, namreč 100.000 je vjetih, drugi so pa ranjeni in ubiti. Izgubili so Rusi 60 topov in 200 strojnih pušk.

Gališki deželni odbor se bo vrnil dne 16. t. m. z Dunaja v Bialo.

Nemčija — Rusija.

Dne 6. maja so bili Rusi poraženi od Nemcev južno od Šadova in vzhodno od Rosjenja. Rusi so se umaknili na celi črti in izgubili 1500 vjetnikov. Jugozahodno od Kalvarije, južno od Avgustova in zahodno od Prašniša, so napadli Rusi, pa so bili zavrženi in so izgubili 520 vjetnikov.

Rusko armadno višje poveljstvo je ukazalo, da naj se umakne ruska obmejna obrambna armada na črto Riga—Vilna. Železnici v Dvinsk in v Rigo so na povelje najvišjega poveljnika za osebni promet zaprli.

Mesto Libavo so Nemci zasedli dne 7. maja. Vjeli so tisoč Rusov in zaplenili 12 topov in štiri strojne puške ter velike zaloge vojnega materiala. Pomagalo je nemški armadi, ki je prodirala na suhem, tudi nemško brodovje. Že par dni prej so pa imele pri Libavi ruske ladje boj z nemškimi torpedovkami. Mesto Libava šteje 70 tisoč prebivalcev in je močno utrjeno vojno pristanišče. Ondi je bilo tudi opirališče za ruske zrakoplove.

Pred močnimi silami vsakovrstnega orožja, katere so Rusi zbrali v Mitavi, so se nemški oddelki, ki so bili potisnjeni proti temu mestu, počasi umaknili od mesta proč dne 8. maja.

Severovzhodno od Kovna so Nemci uničili en ruski bataljon in temeljito porušili železnico Vilna—Šavle.

Ob Njemenu so Nemci pri Srednjikih napadli ostanke štirih ruskih bataljonov.

Ob Pilici so Rusi napadli nemške postojanke, pa so bili z velikimi izgubami zavrženi.

„On mi ga je ustrelil — mojega ljubega ptička mi je ustrelil“, tožil je Kosec in solze so mu pri teh besedah tekale po licu.

Zunaj pod oknom je stal Rudl. Držal je še gorkega vrbca za krempljček, da je visel z glavo navzdol, in ga preiskoval. „Imenitno je zadet,“ razlagal je navzočim, „samo eno zrno ga je zadelo, a naravnost tukaj — v srce.“

„In kaj boste počeli z njim?, vprašal ga je nekdo.

„To je moja stvar“, je prevzetno odgovoril fant; „lahko ga dam našopat in ga podarim muzeju kot posebnost. S tem norcem tu gori se bo pa že oče pogovoril.“

Drugi dan zgodaj, še pred osmo uro, predno je mogel iti Kosec v pisarno, je prišel k njemu sluga Trojan. V roki se mu je treslo belo pismo. Potrkal je na vrata, stisnil kljuko in vstopil pri Koscu.

Začudil se je, ko je zagledal Kosca oblečnega in popolnoma pripravljenega na pot. Celo kovčeg je imel že na mizi in z nasmehom je rekel: „Čakam na vas, gospod Trojan; vedel sem, da pridete, in se hočem od vas posloviti. Plačajte s tem za me stanovanje, pa zdravi ostanite.“

Segel mu je v roko, zagrabil kovčeg in tekkel naravnost proti kolodvoru, da ne zamudi jutranjega vlaka. Zvonovi so vabili k maši in jutranje solnce je sijalo Koscu na srečno pot... (Konec.)

Vzhodno od železnice na Mlavo so Rusi vzeli Nemcem pristavo Pomjani. Po ruskih poročilih je pri tej pristavi padlo tisoč Nemcev.

Nemčija — Francoska.

Osem dni so Nemci napadali fronto sovražnikov na Flandernskem in so vzeli Francozom in Angležem 20 krajev.

Pri Ypernu so Nemci zmagali in so zasedli nekatere višine okoli mesta ter vjeli 800 Angležev. Tudi pri Nieuportu so vzeli Nemci nekaj zakopov. Drugače je pa bilo jugovzhodno od Lilla in vzhodno od Fleubaixa do Arrasa. Tu so nenadoma Francozi in Angleži — kot za odgovor na poraz Rusov v Galiciji — postavili na bojišče še najmanj štiri nove armadne zборе in napravili z njimi mnogo napadov na Nemce. Skoraj povsod so bili zavrženi z velikimi izgubami, le v dveh krajih so zasedli nemške postojanke v srednji črti.

Boji za Dardanele.

Na dardanelski fronti je bil dne 5. maja pri Aribornu uničen en angleški bataljon. Turki so si osvojili en del močno utrjenih okopov in zaplenili 200 pušk.

Pri otoku Lemnosu je zbranih okoli 250 angleških in francoskih ladij, ki vozijo 50.000 vojakov na Galipoli. Angleži so postavili na svoje ladje nekaj novih večjih topov.

Potop ladij.

Dne 7. maja ob drugi uri popoldne sta dva nemška podmorska čolna torpedirala blizu Irske veliki prevoznik „Lusitanijo“. Ta parnik je bil veliko večji, kakor so nemški parniki. Dolg je bil 240 m in širok 27 m. Njegovi stroji so bili za 70.000 konjskih sil. Vozil je parnik zelo naglo, namreč z brzino 25 vozlov. Na parniku je bilo 1978 oseb, in sicer 665 mož posadke, drugi so pa bili potniki, večinoma Angleži in Amerikanci. Parnik se je potopil v 20 minutah. Ker so pa preje izpustili v morje 20 čolnov in ker je bila ladja torpedirana blizu brega, so se ljudje deloma rešili; utonilo je okoli 1500 oseb. Vozil se je z ladjo tudi znani ameriški bogataš Vanderbilt, ki se je pa rešil. Ko se je parnik potopil, je za seboj v vrtnec potegnil pet čolnov. Nekaj ljudij je bilo že prej poskakalo v vodo in so se s pasovi rešili. Ladja je bila zavarovana za 890.000 funtov sterlingov (21.370.800 kron). Trdilo se je, da je bilo na ladji 5400 zabojev streliva, kar se je pa pozneje preklicalo, pač pa se vzdržuje trditve, da je ladja vozila veliko zlata. Amerikanci so zaradi potopa te ladje postali na Nemce zdaj silno razsrjeni. — Nemški podmorski čolni so potopili tudi parnik „Candidas“ in parnik „Denturion“ na visokem obrežju. — Od 28. aprila do 3. maja so nemški podmorski čolni vsega skupaj potopili 29 parnikov in tri jadrnice.

Rusija.

Najvišji sodni dvor v Petrogradu je zavrnil pritožbo petih poslancev dume, ki so bili obsojeni na dosmrtno prognanstvo v Sibirijo.

Ruska vlada je ukazala razlastiti 94 večjih nemških posestev v petrograjškem okraju.

Grčija.

Venizelos se je povrnil iz Egipta na Grško.

Priprave za revolucijo v Carigradu.

Turška policija v Carigradu je prišla na sled precej obširni zaroti, ki se je že dlje časa pletla v Carigradu ter nameravala odpraviti sultana in sedanjo vlado. Turški list „Tanin“ natančno poroča o tej zaroti in navaja osebe, ki so bile v njo zapletene. Med zarotniki je princ Sabah-Eddin in več drugih znamenitih Turkov, Angležev in Grkov. Niti te zarote so baje imeli v roki Grk Venizelos ter angleški in francoski poslanik. Angleži so gmotno podpirali organizacijo in obljubili nagrado za umor nekega turškega ministra. Izdal je vse naklepe policiji general Šerif, katerega so zarotniki nameravali napraviti za policijskega ravnatelja.

Kitajska — Japonska.

Dne 7. maja ob tretji uri popoldne je Japonska izročila Kitajski ultimatum, ki je potekel dne 9. maja ob šesti uri zvečer. Izdala je Japonska poziv za splošno mobilizacijo na vse japonske državne podanike. V Tokiju so 8. maja vkrcali 70.000 Japoncev in v Šantungu 20.000,

druge čete so čakale že na morju nadaljnih povelj. — Dne 10. maja je pa Japonska dobila od Kitajske naznanilo, da Kitajska sprejme vse zahteve Japonske. Snide se konferenca.

Italija.

Dne 8. maja sta imela posvetovanje avstrijski zastopnik Macchio in nemški zastopnik Bülow s Sonninom. Bülowa je sprejel v avdijenci tudi papež. Nemški cesar je pa sprejel v Berlinu italijanskega poslanika Bolatija. Prišel je v Rim Giolitti in se posvetoval s Salandro in kraljem.

Ministrski predsednik in notranji minister Salandra je izdal na vse prefekte v Italiji telegrafični ukaz, da naj preprečijo nadaljno poškovdovanje stanovanj in imetja podanikov tujih držav.

Dunajski listi poročajo, da se v Italiji z veliko napetostjo pričakuje dogodkov, ko se bo 20. maja sešel parlament. Kakor znano, eden del italijanskega časopisja že več mesecev ostro piše proti Avstro-Ogrski in Nemčiji in burno zahteva vojno ter pozivlje vlado, da naj že vendar pokaže barvo. Drugi del listov zahteva, da naj vlada mirnim potom uredi vse italijanske želje, drugi zopet, seveda teh listov je malo, pozivljajo vlado, naj ostane še nadalje nevtralna. Večmesečne agitacije so napravile na Nemce, Avstrijce in Ogre, ki bivajo kot gostje v Italiji, tako močan vtis, da so večinoma zapustili deželo. Nemška šola v Rimu se je zaprla, ker nima učiteljev. Izraža se pričakovanje, da se bode italijanski vladi posrečilo upreti se nevarnemu pritiskanju vojne stranke in v Italiji ohraniti mir.

Italiji preti resna nevarnost lakote. Vojno ministrstvo je vpoklicalo vse karabiniere (orožniki) do 41. leta starosti, da bodo pomagali delati mir v slučaju neredov.

Kralj Viktor Emanuel je dne 10. maja dopoldne sprejel v avdijenci, ki je trajala 50 minut, Giolittia.

42 centimeterski topovi. Škodova tovarna ni vtila samo 30·5 centimeterskih možnarjev, ki se imenujejo motorske baterije, ampak tudi 42 cm havbice. Baje sta slučajno isti čas vtila, ne da bi vedela drug za drugega, Krupp 42 cm možnarje, Škoda pa 42 cm havbice. Znano je, da so ti velikanski topovi največ pripomogli k zmagam avstrijske in nemške armade.

Ob srbski meji. Avstrijska artiljerija je streljala dne 8. maja na srbske topove pri Tikiji in jih je prisilila, da so umolknili. Zvečer so pa Srbi streljali na Oršovo.

Žito na Francoskem. Vlada je sklenila, da bode zaplenila vse žitne zaloge in tako preprečila vsako podraženje žita.

NOVIČAR.

Promet z avtomobili. Promet z zasebnimi avtomobili v ozemlju med zahodno mejo Trsta in Primorja do črte Bohinjska Bistrica, Hotavije — Trata. Dolenji Logatec — Postojna, St. Peter — Ilirska Bistrica je ustavljen. Zasebne avtomobile, ki bi po tem ozemlju vozili, bodo ustavile vojaške straže. Turistom je promet in fotografiranje tudi prepovedano.

Knape pri Bukovščici. Zadnjo soboto je pogorela vas Knape v Selški dolini. Nepoškodovane so ostale samo tri hiše. Osmim gospodarjem so zgorela vsa poslopja ter zaloge krme in živil z obleko vred. Zgorelo je tudi četvero govedi. Vsa škoda se ceni na 50.000 kron.

Uživanje mesa. Avstrijska vlada želi, da bi se zmanjšalo uživanje mesa, in zato je izdala troje odredb. S prvo odredbo je omejila prodajo mesa tako, da bodo mesnice dva dni v tednu zaprte in da se tista dva dni meso in pečenka po gostilnah ne bodeta dobivala, ampak samo klobase, jetrca, obisti, možgane in piške, kakor tudi ovčje meso in divjačina. Druga odredba ukazuje, da je treba dobiti za pobijanje molznih in plemenskih krav posebno dovoljenje in da se še bolj omeji klanje telet. Tretja odredba preprečuje špekulacijo živinskim prekupcem pri nakupovanju živine.

Nov drobiž. Ker je začelo zelo primanjkovati nikelnastega drobiža, je vlada izdala za 20 milijonov novega drobiža po 10. in 20 vinarjev, ki je izdelan iz novega srebra (50% je bakra, 40% cinka, 10% nikeln). Izdajati se je začel nov drobiž 10 majnika. Po velikosti in teži bo prejšnjemu jednak, samo po barvi se bode od njega ločil.

Slovenska županstva so v prvi vrsti poklicana, da namene „Slovenske Straže“, ki jih

ima s svojo veliko loterijo, podpro v kolikor mogoče največji meri. Upamo, da vsak slovenski župan, vsak slovenski občinski svetovalec, ki bo te vrstice bral, takoj v svoji občini vse potrebno ukrene, da se bo njegova občina v prvi vrsti zablščala med onimi, ki razumejo sedanji položaj.

Železniški vozni red za Kranj.

Vlaki prihajajo v Kranj:

iz Ljubljane: 6:51, 9:54, 12:26, 7:19
z Jesenice: 6:47, 10:31, 3:33, 7:26
iz Trziča: 6:38, 9:48, — 7:19

Vlaki odhajajo iz Kranja:

v Ljubljano: 6:52, 10:33, 3:38, 7:33
na Jesenice: 6:56, 9:59, 12:32, 7:—
v Trzič: 7:10, — 12:36, 7:40

Zahvala. Častniki in moštvo rekonvalescentnega oddelka c. kr. pešpolka 97. so bili ob priliki prihoda v mesto Kranj najprijaznejše sprejeti tako od strani oblasti kakor od meščanov. Ves čas našega bivanja v krasnem Kranju je nas prebivalstvo obdajalo z vso mogočo postrežljivostjo, ki se je izražala posebno v patrijotičnem delu damskega komiteja, kateri je zbral in podelil rekonvalescentom obilna velikonočna darila. Slavnemu komiteju, cenjenim darovalcem kakor tudi prebivalstvu in oblastem mesta Kranja bodi na tem mestu od poveljstva oddelka izrečena najtoplejša zahvala. Rekonvalescentni oddelek c. in kr. pešpolka št. 97 v Kranju. — Kermpotič, major.

Z Brezjij. Nedavno se je ponekod raznesla govorica, da se letos na milostni podobi na Brezjah Marija solzi. O tem sicer tukaj ničesar ne vemo, toda komur je znano, kaj često na tem milostnem kraju počenja posuroveli in podivjani fantalini, zlasti oni iz bližnjih Mošenj, bi se prav nič ne čudil, ko bi videl Marijo točiti solze. — Preteklo nedeljo, se je zopet priteplo sem kakih pet mošenjskih razgrajčev, ki so na večer v bližnji gostilni razsajali, da je bilo od sile. Ko so jih iz ene gostilne pošteni možje izgnali, šli so v drugo, pa so se jim vrata pravčasno zaprla. Ker niso mogli v hišo, dajali so svoji jezi duška s tem, da so butali na vrata in na okna. Res žalostno v teh resnih časih! Kaj naj si mislijo pobožni, počitka potrebni romarji ob takem razgrajanju in razsajanju!

Nekateri Brezjani menijo, da ta drhal iz bližnjih Mošenj prav radi tega hodi razgrajat na Brezje, da bi bili Brezjani po svetu razupiti za take divjake.

Kdo bi mogel in moral konec storiti takemu nevednemu, nad vse pohujšljivemu in brezbožnemu počenjanju?

Žrtev poklica. Gospodična Marija Vider, učiteljica v Šiški je stregla v ljubljanski garnizijski bolnici, pa je dobila nalezljivo bolezen in umrla.

Nakupovanje žrebet. Vojaštvo bode nakupovalo žrebeta na Kranjskem, in sicer 25. maja na Brezovici in v Krškem, 26. maja v Š. Jerneju, Škocijanu in Mokronogu in 27. maja v Št. Petru in Bujah pri Košani.

Vjetniki v Rusiji. Pri Ljutomeru na Štajerskem je umrla žena, ki je imela v vojni pet sinov. Štirje so v ruskem vjetništvu. — Poroča se, da so Rusi po padcu Premišlja odpravili avstrijske vjetnike daleč na mejo Afganistana. Nekateri vjetniki so ubežali v Teheran, kjer jih imajo v orožniški vojašnici. Rusija se brani perzijski vladi zanje plačati odškodnino.

Vpoklici na Primorskem. Črnvojniški obvezanci, ki bi morali 15. t. m. oditi v službovanje, so dobili 10. t. m. poziv, da naj odidejo takoj.

Staro prerokovanje. Sv. evangelist Janez v skrivnem razodenju, v 6. poglavju, piše o prikazni, katero je videl, tole: „In glej bil je črn konj, in kateri je na njem sedel, je imel tehtnico v svoji roki. In sem slišal glas iz srede čveterih živali, ki je rekel: Merica pšenice za en denar in tri merice ječmena za en denar. Jagnje je odprlo četrti pečat in sem slišal glas četrte živali, ki je rekla: Pridi in glej! Pogledal sem in, glej, bil je blede konj; in kateri je na njem sedel mu je bilo ime smrt; in pekel je šel za njim; in dana mu je bila oblast čez štiri dele zemlje moriti z mečem, z lakotjo in smrtjo.“ — V koliko se to prerokovanje sv. Janeza ozira na naše čase, ne vemo. Pripomnimo samo, da sv. cerkveni učniki razlagajo ta odstavek sv. pisma tako, da jezdec na črnem konju s tehtnico v roki pomeni lakoto in jezdec na bledem konju pa hudo morijo in smrt.

Opozorjamo, da loterija „Slovenske Straže“ ni v nobeni zvezi s srečkami „Srečkovnega zastopstva v Ljubljani“. Srečke „Slovenske Straže“ se naročajo edino le v pisarni „Slovenske Straže“ v Ljubljani. — „Slovenska Straža“.

Vojno zavarovanje. Vdovski in sirotinski zaklad za avstrijsko skupno oboroženo moč je sprožil misel za zavarovanje vojakov za slučaj smrti. Zadeva je važna. Le malo zavarovanj je za slučaj smrti v vojni. Temu lahko opomore vojno zavarovanje, vsled katerega dobi vdova v vojni

padlega vojaka gotovo rento. Namerava se napraviti tako zavarovanje, da se bo dobila renta ne-le za slučaj smrti v vojni, temveč tudi, ako je zavarovanec umrl tekom enega leta kakorkoli, razen s samoumorom. Za zavarovalno glavnico tisoč kron bi se plačalo premije 45 kron, za glavnico 500 kron pa 22 K 50 v. Tiste vdove, ki dobivajo državni vzdrževalni prispevek, bodo lahko plačevale tudi v mesečnih obrokih. Vrše se sedaj glede te zadeve dogovori z zavarovalnico „Avstrijski Feniks“.

«Vojni kruh». „Slov. učitelj“ je prinesel v 4. štef. pod tem naslovom tehten članek, ki za služi, da bi ga drugi listi ponatisnili. Med drugim izvajanjem pride pisatelj tudi na modo in vpraša: „Kaj naj rečemo o modi? Ali se ni od zahoda, od naših smrtnih protivnikov, zanesla — rekel bi — neka spaka v žensko gosposko obleko, ki jo ob najboljši volji ne moremo več nazvati dostojne? Ravno nasprotno! Očividna namera pri tej obleki je v tem, da hoče dražiti, čutno vplivati in mamiti. O, stara preprostost in skromnost, ki si čuvala dostojnost in ščitila čut sramežljivosti, kam si se skrila!? — Čemu ta nepotrebna in gnila tekma za nedostojno in spodtakljivo nošo, ko ni dvoma, da tudi razvajenim moškim veliko bolj dopada preprosta, okusna, dostojna in primerno prirojena ženska obleka!“ — Prav res! Proti temu bi bilo treba odločno nastopiti. Verska in domoljubna dolžnost je, da se nenavnost pomaga zatirati.

Konsumna statistika. Sedaj ob vojski živo čutimo, in to so gotovo čutili tudi uradi, kako to na pot hodi, da nimamo zanesljive konsumne statistike. Pri ljudskem štetju se je popisavalo število čebelnih panjev, in tudi kur; kaj lahko bi se bilo tudi vprašalo, koliko se žita vseje, oziroma koliko pridelala. Sicer bi jedno štetje najbrže še ne doneslo zanesljivega pregleda. Ako bi se pa stvar ponavljala in po raznih potih iskalo zaključkov štetve, bi bilo mogoče sčasoma dobiti resnične podatke.

Razglas. V zadnjem času dobivajo vojaki pri armadi na bojnem polju od svojih domačih številna pisma, v katerih se pozivljajo, da naj prosijo dopusta za izvršitev pomladanske setve. To dokazuje, da se navodila, izdana o vojaških dopustih za zagotovitev pomladanske setve, pri prizadetem prebivalstvu še vedno napačno tolmačijo. Zato se ljudstvo ponovno opozarja, da se moštvo armade na bojišču dopusti sploh ne morejo dovoliti, in so tudi vse tozadevne prošnje brez uspeha. Za obdelovanje polja onih vojakov, ki so na bojišču pred sovražnikom, se je zadostno preskrbelo na drug način, zlasti z zaveznostmi, ki so se naložile v tem oziru občinam. Dopuste za obdelovanje polja, in sicer v najvišji meri štirinajstih dni, je mogoče dovoliti, v kolikor to dopuščajo tozadevni vojaški interesi, samo moštvo, ki je kmečkega stanu in služi pri vojaških četah, nadomestnih četah, zavodih itd. v zaledju (zunaj bojnega polja). Za dopuste te vrste lahko zaprosi ali vojak sam, ki hoče dobiti dopust, ustno pri pristojnem vojaškem poveljstvu, ali pa njegovi domači potom političnega okrajnega oblastva. Na prošnje, ki bi se vlagale neposredno pri c. kr. ministrstvu za deželno brambo, se more prav tako malo ozirati, kakor na prošnje za dopust vojakov, ki so pri armadi na bojišču. — C. kr. okrajno glavarstvo v Kranju, dne 4. maja 1915.

Razglas. Po ministrskem ukazu z dne 25. julija 1914, drž. zak. št. 166, je vojaški dolžnosti podvrženim prepovedano prekoračiti meje monarhije v inozemstvo. Izjeme more dovoliti v posebno ozira potrebnih slučajih politična deželna oblast v sporazumu z vojaškim teritorialnim poveljstvom. Ker je torej za stranke, bivajoče na Kranjskem, predpisan sporazum c. kr. deželne vlade v Ljubljani in c. kr. vojaškega poveljstva v Gradcu, morejo stranke le tedaj računati na pravočasno rešitev prošenj, če jih vložijo najmanj 14 dni pred nameravanim nastopom potovanja pri okrajnem glavarstvu svojega bivališča, v policijskem okrožju Ljubljana pa pri c. kr. policijskem ravnateljstvu in prilože vse potrebne dokumente, zlasti izkaze o vojaškem službenem razmerju. — C. kr. okrajno glavarstvo v Kranju, 10. maja 1915.

Z bojnega polja.

(Napisal vojni kurat J. Hafner.)

Po šestih tednih čakanja in Delatynu nas je te dni nenadno povelje od zgoraj prineslo v prijazno ležečo vas Taraczköz, ki leži v medvodju rek Tise in Taraca, obdano v zmerni oddaljenosti od prijaznih gora, ki se dvigajo do 750 m visoko nad okolico. Tu si zdaj stavimo barake, v katerih bomo ob svojem času oskrbovani ranjence in bojnike, ki imajo priti s severa. Dokler jih še ni, imam časa in prilike dosti, da begam po bližnji in daljni okolici ter proučavam razmere v znamenitem okraju Maramaros-Szigeta. Dasi niso ugodne časovne prilike točnemu, nepristranskemu popisovanju življenja v tem kotu dežel krone sv. Štefana, vendar hočem par potez napraviti v informacijo bralcem „Gorenjca“.

Zemlja, ki leži ob bregovih Tise in nje dotokov v severnem delu Ogrske, nudi kaj prijazno lice, zlasti spomladi. V ozadju bleste snežni vrhovi Karpatov in pošiljajo prijeten hlad v tople doline. Padajoč proti nižini Tise se razdrobe te gore v nebroj grebenov, gorskih verig, posameznih holmov in gričev razne višine, ki so v spodnjem delu lepo obdelani, višje pa pokriti s prijaznimi zelenimi gozdi. Zemlja je rodna, pripravna za vsakršno obdelovanje; v dolinah raste zlata pšenica, po hribih oves, po strmih pobočjih se pasejo ovčje in kozje črede pod varstvom ovčarjev (v človeški in pasji podobi), v visokih gozdih, izvečine bukovih, se pasejo srne in jeleni, pa tudi neresci (divji mrjasci) in medvedi. Dežela ima mnogo mineralnih voda. V splošnem je krajina zelo slična srednji Koroški, dočim so drugovrstne razmere precej podobne južnemu Korotanu.

V narodnostnem oziru je zlasti ta kot magyarczaga čudno mešan. Večina vasi ima rusko (rusinsko) prebivalstvo, posamezne vasi so romunske, v vsaki pa je deset do trideset odstotkov ali celo več Judov, selska „inteligenca“ in jara gospoda je pa umetno-mažarska. Romunski seljak ne razume pol ure oddaljenega Rusina, ta ne umeje vorbi rumineste; obojih žandar in sodnik pa govori samo csak madyarul, medtem ko njihov Jud zna „svega po malo“ in še nemško in judovsko povrhu ter tako vse skupaj skube.

Pridem opolnoči v vas. Vojak-jud iz pisarne (večinoma sede sami Judje po pisarnah) me pelje prenočevati k Judu. Samo z eno nogo šele stojim v kolibi, ko me že Judinja, še v polspanju, vpraša, če bom plačal tri krone za posteljo. Slugi pa je milostno šepnila na uho, da bo samo eno krono plačal za pet ur spanja na klopi. Za papirnat goldinar se Jud ne boji ponujati devetdeset soldov, za pol litra mleka bi rad 60 vin. Nima ničesar v zalogi, a prodaja vse; treba mu je samo namigniti in že ima v rokah, kar potrebuješ. Njih številna deca, okrašena z dolgimi pajsi (lizci) in cofi se podi po ulicah, mladi fantje in možje posedajo okoli hiše, dekleta pa se s košaricami v rokah sprehajajo po vasi in prodajajo slaščice. Ne sejejo in ne žanjejo, ker njihovi talenti jih rede; ruski gazda pa, globoko sklonjen nad plugom, pa moči z roso svojega čela mastno zemljo in upa, da bo njegova žuljava roka predčila poleg njegove tudi polovico judove družine, kajti produktivni sta le dve tretjini ljudstva, tretja, Judi, živi od nepotrebne „handla“.

Revni Rusini imajo v najemu njive od Juda in plačajo za to — dve tretjini pridelka. Vojaštvo ima ukaz, po možnosti zastoj pomagati narodu pri obdelovanju. Žid naroči konje in vojake, ti obdelajo njivo, najemnik Rusin pa mora skrivaj Judu plačati celo to delo v denarju. Kakor hijene se plazijo judovske pošasti okoli in nastavljačo ušeca in mečejo mreže. In ni ga niti med zakletimi sovražniki Rusinov, ki bi to življenje videl od blizu in ne bi odobral ruskin pogromov kot edinega sredstva samoobrane. Pogosto mislim na naše slovenske dežele, kako srečni smo mi Slovenci pri vseh težavah, ker nam je Bog prizaneseel z najhujšo šibo, z Judi. Vse se tu pritožuje nad Judi, ki so velika nesreča za narod in državo. Ako vprašam kmeta, kaj bi imel raje, da Judi gredo odtod, ali da ostanejo, odgovori: Ostane naj pri starem! Ni čuda, da je narod tako nezaveden; nima svojih šol, skube ga Jud, njegov gospod ga ne razume, njegov duhovnik je le za silo zmožen njegovega jezika in vrhu tega je na vse strani vezan in zastražen. In vendar ta narod živi; ali pa bo kdaj prišel čas, ko bo njegovo življenje vredno njegove dobre duše? Upajmo — in delajmo, da bo naš najmanjši narod zamogel z zgledom vspešne samopomoči vzbuditi in pot k sreči in svobodi kazati tudi svojim bližnjim in daljnim bratom.

Steckenpferd lilijno-mlečno milo

od Bergmann & Co., Tetschen ob Elbi

je čedalje bolj priljubljeno in razširjeno radi priznane vpliva proti pegam in dokazane nedosegljive vrednosti z ozirom na negovanje kože in telesne lepote. Tisoči priznanih pisem. Mnogoštevilna odlikovanja! Pazite pri nakupu izrecno na znamko „Steckenpferd“ in na celi naslov. Cena 1 krono v lekarnah, drogerijah in parfumerijah itd. Istotako priporočila vredno je tudi Bergmanovo lilijno mazilo „Manera“ za ohranitev lepih in nežnih ženskih rok. Cena 80 v za tubo.

NOVEJŠE VESTI.

Z brzojavnega urada. Brzojavke, ki se oddajajo, morajo biti podpisane od odpošiljavca in se odpošiljajo na njegovo odgovornost.

Budimpešta, 11. maja. Grof Tisza je v zbornici odgovoril na vprašanje poslanca Rakovskega, da sedanji čas ni primeren, da bi vlada dajala pojasnila in da bi se sploh razpravljalo o zunanjem položaju.

Črnovice, 11. maja. Ob Prutu severovzhodno od Črnovic je bila v nedeljo zelo huda bitka. Rusi so hoteli na vsak način prodreti, da bi prišli Avstrijcem v Bukovini za hrbet. Vsi naskoki so bili brez uspeha. Gromenje topov se je slišalo v Črnovice. Naši so napravili nočni napad pri Mahali in vjeli 620 Rusov. Severno od Horodenke so Rusi prišli čez reko Dnjester, kjer še traja boj.

Dunaj, 11. maja. Pri Debici so naši prodrli rusko bojno črto. Vsled tega so se južno od Visle stoječe ruske čete začele naglo umikati čez spodnjo Visloko. V umikanju je tudi rusko južno krilo na Ruskem Poljskem. Črti ob Nidi Rusi ne bodo mogli držati. Pri Sanoku so tri ruske divizije ob železnici proti zapadu hotele prodreti, pa so bile krvavo zavrnjene. Pri Baligrodu so imeli Rusi trdno postojanko. Naše s Karpatov došle čete so jo vzele in s predstražami šle čez San pri Dvirniku. Rusko 8. armačo, ki se je bojevala med Lupkovim in Užokom, je tedaj tudi doletel poraz.

Dunaj, 12. maja. Naše zmagonosne čete v Galiciji gredo vedno naprej. Rzešov, Dinov, Sanok in Lisko so v naših rokah. Pri Sanoku so naši šli čez San. Rusi se umikajo tudi vzhodno od Užoka pri Turki, Orovi in Oporu. Severno od Visle so šle naše čete čez Nido. V jugovzhodni Galiciji so pa močne ruske čete šle čez Dnjester proti Horodenki in naši so izpraznili Zalesčike. Boji se nadaljujejo.

Berlin, 12. maja. Pri Šavlah na Ruskem je bitka. Na Bzuri je bil uničen en ruski bataljon. — Na zahodnem bojišču so bili odbiti vsi ljuti francoski napadi z velikimi izgubami. Strašen je bil napad Nemcev pri Ypernu. Izgube so bile na obeh straneh hude.

Dunaj, 12. maja. Rusi so v Premišlju napravili dve pravoslavni cerkvi, eno teh dveh so naredili iz rusinske katoliške stolnice. Rusinski škof Čehovič je umrl v Premišlju 28. aprila, star 69 let.

Črnovice, 13. maja. Ruski letalci so metali bombe na most čez Prut, pa niso zadeli. Pri ruskih vjetnikih se dobi le japonsko orožje in strelivo.

Dunaj, 13. maja. Od 2. do 12. maja so avstrijske in nemške čete vjele v Galiciji 143.500 Rusov in zaplenile 100 topov in 350 strojnih pušk. Nekaj Rusov še bega razkropljenih po Karpatih. Včeraj se je udal general Kornilov s štabom 48. pehotne divizije za hrbtom naših čet. Severno od Visle so šle avstrijske čete čez Stopnico, nemške so pa zasedle Kielce. Vzhodno od Užoka so nemške in ogrske čete včeraj vzele Rusom več višin, prišle blizu Turke, vjele 4000 mož ter gredo na Skole. V dveh dneh bodo naše čete pri Jaroslavu in Premišlju.

Berlin, 11. maja. Pri Lillu so bili Francozi odbiti in so Nemci vjeli 800 mož. Pri Neuville imajo Francozi še Nemcem vzete jarke. — Eno angleško letalo je bilo pri Lillu izstreljeno. — Pri Dünkirchnu so Francozi oddali 1000 streliv na neki kraj, kjer so mislili, da stoje nemški topovi, pa so se goljufali.

Berlin, 13. maja. Močni francoski napadi so bili včeraj pri Neuville. Nemci so imeli občutne izgube. Med Maso in Mozelom so se Nemci umaknili 200 metrov, a so potem ta prostor nazaj dobili.

Rim, 11. maja. Angleška je dovolila Italiji uvažanje premoga pod pogojem, da se bo premog rabil le v Italiji.

Milan, Večina senata v Rimu je za nevtralnost. Socijalisti so za mir. V Rimu so pa bile dne 10. maja poudilne demonstracije proti Avstriji in Nemčiji. V nekem gledališču so zažgali liste, ki pišejo za nevtralnost. Knez Bülow je bil včeraj jedno uro v avdijenci pri kralju. V sredo je prišel v Rim ruski poslanik Giers.

Rim, 11. maja. Za vojno vneti časniki se jezijo, da je kralj poklical na posvetovanje Giolittija, ki je proti vojni. Za mir so tudi trgovci in kmetje, zlasti katoličani. Mnogo vpliva upor v Afriki, da se vlada vkljub pritisku in grožnjam od strani Angleške ne more odločiti za vojno.

Milan, 12. maja. V Rimu so neprenehoma posvetovanja med zunanjim ministrom Sonninom in raznimi poslaniki. Italija je 8. maja zaprla vsa pristanišča za nevtralni promet. Upanje, da Italija ostane nevtralna, še ni ugasnilo. Danes ob 10. uri dopoldne je bila v Rimu ministrska seja, katere so se udeležili vsi ministri, in je trajala tri ure. Sklenilo se je, da naj se odločitev glede vojne prepusti zbornici, ki se snide 20. maja.

Bukarešt, 13. maja. Večina časnikov izjavlja, da bo tudi za Romunijo zdaj v Rimu rešeno vprašanje glede vojne. Bolgarija in Grška hočeta ostati nevtralni.

Rim, 13. maja. Socijalisti nameravajo napravljati po mestih manifestacije za mir. — Giolitti nastopa proti vojni in opozarja Salandro na dobiček, ki bi ga Italija imela, ako se z Avstrijo sporazume. — D' Annunzio je prišel v Rim, da bo vodil gibanje za vojno. Rimljani so ga viharno pozdravili na kolodvoru in ga spremili v mesto.

Hamburg, 11. maja. Dve družbi sta ustavili prevoz potnikov v Ameriko.

London, 11. maja. V Liverpoolu je ljudstvo pobilo Nemcem okna in jim izropalo prodajalnice.

London, 11. maja. Radi potopa „Lusitanije“ je silno razburjena ne le Angleška, ampak tudi Amerika. Najbrže predsednik Wilson zaradi tega še ne bo napovedal vojne Nemčiji.

London, 13. maja. Zaradi potopa „Lusitanije“ so Angleži vedno bolj divji. Nemške prodajalnice v Londonu so izropane. Vlada hoče dati vse Nemce zapreti.

Ostanki žebjarstva na Kranjskem.

2. Kropa. (Dalje.)

(Priobčuje Kropar.)

Zadruga, ki se po združitvi Krope s Kamno Gorico nazivlje „Prva žebljarska in železoobratna zadruga v Kropi in Kamni Gorici, registrovana zadruga z omejeno zavezo“, se je ustanovila 1. 1895. z namenom, rešiti z združenimi močmi žebljarsko obrt v Kropi. Največ si je prizadeval v ta namen tedanji župnik kroparski, preč. g. Franc Hoenigman, in pa župan ter kovaški gospod Luka Hafner, ki pa je bil radi nezdravih razmer v novoustanovljeni zadrugi prisiljen že po enem letu izstopiti in zopet začeti samostojno obratovanje. Pozneje je na podoben način izstopil mnogozasluzni g. župnik Hoenigman. Po splošnem, a umetno uprizorjenem štrajku kovačev v Kropi (in Kamni Gorici) v 1. 1905 se je zadruga osvobodila mnogih napak in začela kot članica „Zadružne Zveze“ v Ljubljani novo življenje kot nekaka akcijska družba, ki deluje na podlagi deležev svojih članov (povečini so to kovači in kovačice, katerim se od tedenskega zaslužka odtrgavajo zneski do polnega deleža) v najtesnejši zvezi z „Zadružno zvezo“, pod njenim varstvom in nadzorstvom. Računski zaključek za upravno 1. 1913/14 izkazuje sledeče podatke. Zadružnikov koncem rač. leta je bilo 197 z 243. deleži v znesku 43.855 K 98 v. Denarni promet 3,135.523 K 32 v.

Tekoči račun z „Zadružno Zvezo“ 463.959 K 38 v (debet) in 458.067 K 60 v (credit). Prejemki za blago 616.482 K 26 v, izdatki za surovine: 375.640 K 55 v, za izdelovanje (delavcem) 153.252 K 60 v, voznine 38.603 K 94 v, upravni stroški 32.148 K 01 v. Davki skupno 434 K 79 v. Posojila: deželnega odbora 4400 K, ministristva javnih del 68.000 K, dolg na strojih (istemu ministristvu) 7288 K 39 v. Vrednost inventarja: nepremičnega 66.907 K 92 v, premičnega 83.752 K 53 v. Amortizacijski zaklad 7.681 K 85 v, rezerva za zgube 8.559 K 90 v, rezervni zakad 23.342 K 06 v. Stanje vseh rezervnih zakladov 30. junija 1914 63.242 K 08 v. Blago izdelujejo zadrugi poleg kovačev tudi stroji raznih vrst. Ker si zadruga prizadeva vedno bolj razširiti delo s stroji, se število kovačev vedno bolj krči. Leto za letom je manj ročnih kovačev starega kova, ki so znali kovati vse vrste žebeljev, ki so radi kovali in bili z malim zadovoljni. Temu je vzrok tudi izseljevanje, kajti mnogo mladih gre raje v svet, kakor v vigenc, če ne dobe dela pri zadržnih strojih. Tako je razumljivo, zakaj se v Kropi danes kuje le še pri 23. ješah na približno 80. panovih, dočim je pred pol stoletjem stalo v obratu okoli 64 ješ z več kot 350. panjovi. Ne le mogoče, ampak celo verjetno je, da bo s časom ročno kovanje popolnoma prenehalo, ker vsled nizke cene žebeljev, primanjkovalja kupcev, razširjevanja strojnega obratovanja in pomanjkanja ljubezni do tega dela med mladino zdržema poiagoma propada. Vsled tega si zadruga pomaga z rednim razširjanjem strojnega obratovanja, s čimer si je zaslužila ime: rešiteljica Krope. Žebljarska obrt v Železnikih, nekdanj najimenitnejšem žebljarskem kraju, je popolnoma izginila in se prebivalstvo s težavo preživlja z drugovrstnimi deli, kroparska zadruga pa oteva Kropo (in deloma tudi Kamno Gorico) enake usode s preosnavljanjem ročnega žebjarstva v strojno žebjarstvo. Tudi obrtna šola, ustanovljena 1. 1912, vsled prizadevanja župnika Val. Oblaka, nadučitelja Pleničarja in zadržnega vodstva, ki ji daje letno 200 K podpore, bo mnogo koristila kroparskemu žebjarstvu. V dolgi vrsti kovaških gospodov od 15. stoletja sem pa je Luka B. Hafner skoro gotovo zadnji. (Dalje prth.)

Velika svota denarja

se zamore naključiti vsakomur, ki postane naš naročnik. — Brezplačna pojasnila pošilja: Srečkovno zastopstvo 19, Ljubljana.

Odda se

lepo stanovanje

s tremi sobami in vsemi priflikli-nami na Glavnem trgu št. 102.

Zobozdravniški in zobotehniški atelje

Dr. Edv. Globočnik, okrožni zdravnik in zobozdravnik, in Fr. Holzacker, konc. zobotehnik

V KRANJU

v Hlebševi hiši, nasproti rotovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne na razpolago.

Dr. Globočnik ni k vojakom poklican in zdravi nadalje. 16 52—34

Čisto novo in moderno

blago za ženske in moške obleke radi prevelikega nakupa in velike zaloge prodajam

po lastni ceni
IVAN SAVNIK
Kranj, pri Besenčanu.